

СУЧАСНІ АСПЕКТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Ігор ЛАПІЧАК, Вікторія МАЛАЦУК,
Микола ТРЕТЬЯКОВ

*Львівський державний інститут фізичної культури
Науково-методичний центр МОН України*

Актуальність. На рубежі тисячоліть в Україні створюється нова система вищої освіти, орієнтована на входження у світовий освітній простір. Цей процес супроводжується суттєвими змінами у педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів.

Вивчення і вдосконалення навчальної діяльності студентів, вдосконалення змісту освіти та впровадження нових технологій навчання є найважливішими напрямками удосконалення навчального процесу.

Сам процес навчання у вищому навчальному закладі передбачає включення студентства у систему соціальних суспільних відносин і засвоєння соціальних цінностей.

Внутрішнім стрижнем процесу навчання можна вважати мету навчального процесу, яка закладена вже в самому змісті навчання. Цілі навчання реалізуються у викладанні та учінні – цих двох найважливіших складових цілісної соціальної діяльності навчання. Через це ступінь усвідомлення суспільно вагомих цілей навчання викладачами і студентами багато в чому визначається ефективністю їхньої спільної навчальної діяльності.

Проблемам підготовки фахівців у галузі фізичного виховання присвячено ряд наукових досліджень. Серед них, зокрема, створення ступеневої системи підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту (Ю.М. Шкретій, Т.В. Лахманюк), теоретико-методичним основам підготовки вчителів з фізичної культури (Б.М. Шиян), медико-біологічної підготовки фахівців (Л.Я. Євгенєва, В.С. Міщенко та інші), а також ряд інших досліджень.

На сьогоднішній день вивченню проблеми власне навчальної діяльності студентів дослідниками приділено не достатньо уваги. Власне цим і зумовлено вибір теми нашого наукового дослідження.

Мета дослідження – сприяти вдосконаленню навчальної діяльності студентів як невід’ємної складової процесу підготовки фахівців з вищою освітою.

Для цього ми поставили завдання дослідити актуальні проблеми навчальної діяльності студентів, майбутніх фахівців з фізичного виховання. Це завдання вирішувалося на основі аналізу літературних джерел, сучасних досліджень цієї проблеми.

Навчальний процес – система організації навчально-виховної діяльності, в основі якої – органічна єдність і взаємозв’язок викладання і учіння.

Учіння обумовлюється і спрямовується змістом освіти, навчальною і формуючою діяльністю вчених, викладачів і передбачає самостійну роботу студентів. Зміст навчання включає в себе види діяльності, основні з яких передбачені відповідною спеціальністю, і знання, на яких ці види діяльності базуються [2].

Навчальна діяльність є досить специфічним видом діяльності і має ряд особливостей. Вона становить собою і мету, і продукт навчання [3].

Навчальна діяльність складається з потреби, мотиву, цілей, підцілей, задач, підзадач, дій, операцій і результату. Саме потреби визначають всякі дії та вчинки людини, а те, ради чого здійснюється діяльність, називається мотивом. Мотив – це спонукаюча сила до діяльності. До конкретної діяльності суб'єкта, як правило, спонукає сукупність мотивів – мотивація. (Профімова Ю.Л., Зубанова Н.Ю., Маркова А.К.)

Те, для чого здійснюється діяльність є метою діяльності. Мета часто досягається не одразу, а поступово, поділяючись на ряд часткових цілей чи під цілей. При цьому кожна підціль досягається в конкретних умовах, в яких в даний момент проходить діяльність. Кулюткін Ю.Н. та Сухотська Г.С. виділяють три групи навчальних цілей: загальні, конструктивні та оперативні. Загальні цілі визначаються напрямом роботи системи навчання, конструктивні – фіксують те, що повинно бути сформовано в студента на конкретному етапі навчання, а оперативні задаються в процесі реалізації навчальної програми [3].

Віднесення кожної підцілі і конкретних умов її досягнення формує завдання, які виникають одне за іншим по мірі здійснення діяльності. Вирішення завдань є механізмом здійснення діяльності. Це вирішення реалізується за допомогою дій, які, так як і діяльність, виконуються в певних умовах. Тому дії також мають свою орієнтаційну основу. Дії можуть бути складними і ділитись на дії нижчого порядку.

Дії виконуються за допомогою операцій, що є способами реалізації дії. Операції характеризують технічну сторону виконання дії. Одна і та ж дія може бути виконана за допомогою різних операцій або різними способами. Головною особливістю операцій є те, що вони мало усвідомлюються або взагалі не усвідомлюються (Гіппенрейтер Ю.В.).

Внаслідок виконання дій, передбачених діяльністю, виникає її результат. При цьому результат часто не співпадає з цілями (бажаним результатом).

Навчальна діяльність потребує постійного контролю. Контроль – це і засіб обліку знань, умінь і навичок, і систематичний цілеспрямований процес здійснення зворотнього зв'язку „студент – викладач”, і спосіб навчання, тому що він дозволяє оцінити динаміку формування необхідних професійних умінь особистості кожного студента, виносячи при цьому необхідне коректування в навчальний процес [4].

Контроль бажано здійснювати в таких формах, що припускають застосування засобів, які полегшують процес виявлення результатів перевірки, тобто такий контроль, при якому строго визначені й матеріально забезпечені рівні для всіх об'єктивні умови (Олійник М.М., Романенко Ю.А.).

У сучасному вимогливому та швидкоплинному соціально-економічному середовищі рівень освіти, ефективність діяльності вищих навчальних закладів з фахової підготовки висококваліфікованих конкурентно-спроможних спеціалістів значною мірою залежатиме від результативності запровадження технологій навчання, що ґрунтується на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних технологіях, які розвивають діяльнісний підхід до навчання [5]. Технологією, що відповідає цим вимогам є модульне навчання.

Модульне навчання як комбінована дидактична система може застосовуватись у різних педагогічних системах – там, де в навчальному процесі повинні реалізовуватись вимоги індивідуалізації навчання, підвищення самостійності студентів, надання їм дієвих знань.

Впровадження модульно-рейтингової системи збагачує зміст освіти соціально-культурним досвідом, обумовлює перехід викладачів-експериментаторів до концептуальної моделі налагодження паритетної освітньої діяльності. А це, з свого

боку, передбачає докорінну перебудову системи його інноваційно-технологічної діяльності, яка вимагає виходу за межі змісту власного предмета.

Модульне навчання стимулює систематичну, активну і рівномірну роботу студента протягом навчального часу; усуває питання, пов'язане із значною випадковістю оцінки від час складання іспиту; зникає проблема відвідування занять, тому що на кожному з них можна отримати бали; з'являється більше часу на виконання практичних та лабораторних робіт. В модульному навчанні широко застосовується об'єктивна стандартна система тестів, за допомогою якої можна оцінити в якій мірі студенти засвоїли як різні частини предмета, так і загалом предмет. Викладач дійсно оцінює студента за знання, вміння і навички, а не за репродуктивну пам'ять; збільшується активність студентів, їх зацікавленість, зростає успішність у вивченні предмета [6].

Об'єктом модульно-рейтингової технології є змістовий модуль як структурна одиниця навчального матеріалу. Кожен такий модуль завершується поточним контролем знань та одержанням рейтингової оцінки за різні види навчальної діяльності. При цьому рейтинг за кожний змістовий модуль – це сума балів усіх різновидів звітності з урахуванням кількості годин відведених на вивчення конкретної теми [1].

Зустрічаються пропозиції в рейтинговій системі враховувати і будь-яку іншу форму діяльності студента, а не лише бали за рівень засвоєння знань. Це може бути і рівень мислення, і здатність до творчого самовираження, і його інтелектуальний потенціал, і здатність творчого вираження на практиці та інше.

Важливою ланкою в системі модульного навчання є модульно-рейтингова технологія. Існує певна класифікація методів модульного навчання [7]:

- інформаційні методи навчання (проблемна лекція, розповідь, бесіда, консультування, демонстрація тощо);
- операційні методи навчання (алгоритми, лабораторні роботи);
- пошукові методи навчання (дискусія, ділова гра, ситуаційне завдання, „мозкова атака”);
- методи *самостійного навчання* (читання модуля, читання за текстом, слухання, написання реферату).

У процесі модульного навчання використовуються різні методи. Ефективність їх застосування залежить від багатьох факторів, які виникають в навчальному процесі. Так дослідниками [7] встановлено, що у процесі модульного навчання коефіцієнт корисної дії демонстрації різко підвищується під час використання технічних засобів навчання, відеотехніки і, особливо, комп'ютерної техніки.

Висока технологічність модульного навчання визначається структуризацією змісту навчання; чіткою послідовністю побудови всіх елементів дидактичної системи (мети, змісту, способів управління навчальним процесом) у формі модульної програми; варіативністю структурних організаційно-методичних одиниць.

Для глибокого засвоєння суми знань важливу роль відіграє самостійна робота студента над теоретичним матеріалом, самостійне оволодіння певними навичками і вміннями. Самостійна робота в навчальному процесі – дуже важливий фактор, який потребує не тільки постійної уваги, але й строгого контролю і оцінки результатів.

Основними етапами наукової організації самостійної роботи студентів є планування, проведення та контроль.

Головна роль в управлінні самостійною роботою студентів відводиться кафедрі. Навчальний процес, що відповідає сучасним вимогам неможливий без неспрямованої систематичної самостійної роботи студентів з електронними базами

даних [5]. Використання комп'ютерної техніки підвищує ефективність самостійної роботи студентів за умови забезпечення сучасними комп'ютерними засобами навчання та відповідними програмними продуктами.

На основі проведеного аналізу можемо зробити наступні **висновки**:

- вдосконалення навчальної діяльності студентів являється актуальною і важливою проблемою підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання;
- навчальна діяльність студентів – складна і певним чином структурована система, подальше вдосконалення якої можливе шляхом поглибленого вивчення і вдосконалення її окремих компонентів;
- вдосконалення навчальної діяльності студентів має ґрунтуватися на сучасних новітніх технологіях навчання.

Подальші наукові дослідження з цієї проблеми можуть бути пов'язані з більш глибоким вивченням окремих компонентів структури навчальної діяльності та розробки рекомендацій щодо її вдосконалення. Зокрема, наші подальші дослідження будуть продовжені з метою вдосконалення навчальної діяльності студентів – майбутніх фахівців з фізичного виховання.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. К. „Либідь”. – 1998. – 550 с.
2. Арыдин В.М., Атанов Г.А. Учебная деятельность студентов: справочное пособие для абитуриентов, студентов, молодых преподавателей.- Донецк: ЕАИ-пресс, 2000. – 80 с.
3. Атанов Г.А. Деятельностный подход в обучении. – Донецк: ЕАИ-Пресс, 2001.- 160 с.
4. Белікова В.В. Контроль професійних умінь як засіб впровадження особистісно-орієнтованого навчання // Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. – 2000.- Вип.28.- с. 13-19.
5. Головка М.В. Загальні тенденції та психолого-педагогічні проблеми запровадження сучасних технологій навчання // Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. – К., 2001. Вип. 30.- с. 89-98.
6. Костенко В. Модульно-розвивальне навчання: від управління до методичного забезпечення // Рідна школа. – 2000.- №7.- с. 17-23.
7. Сверида Б.В., Костельна Л.І. Дидактичне забезпечення модульної технології навчання // Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. К., 2001.- Вип.29.- с. 3-7.

ACTUAL PROBLEM OF EDUCATIONAL ACTIVITY OF STUDENTS FUTURE SPECIALIST OF PHYSICAL EDUCATION

Igor LAPYCHAK, Viktorija MALASHCHUK
Mukola TRETAKOV

Lvive State Institute of Physical Culture
Science methodic centre MES of Ukraine

Abstract. This article is devoted to problem of educational activity of students future specialist of physical education.

Key words: future specialist of physical education, educational activity.
